

El deute a Canet al segle XVII

Maria Jover
Centre d'Estudis Canetencs

Debt in Canet de Mar in the 17th century

Amb aquest article es fa un breu resum de la condició financera i econòmica del municipi de Canet al segle XVII, centrant-se sobretot en els mètodes que el mateix municipi tenia per poder-se mantenir econòmicament en el món del crèdit en l'època moderna.

Paraules clau: Canet de Mar, censal, crèdit, segle XVII, Universitat de Canet

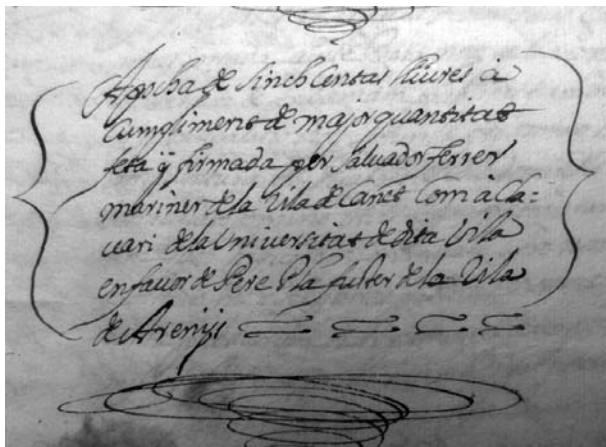
Durant els passats mesos de febrer a juny vaig tenir l'oportunitat de fer les meves pràctiques de la carrera d'Història a l'arxiu de Canet de Mar, a través del Centre d'Estudis Canetencs. La meva tasca es va centrar en un buidatge d'actes municipals del segle XVII i d'uns recents manuscrits que l'Ajuntament havia adquirit de l'Arxiu patrimonial de Can Cabanyes; en concret un lligall de més de 200 manuscrits, una sèrie de pergamins respectius al poble, entre els que es troba correspondència fins a documentació privada i pública dels segles XVII-XIX.

Al llarg del buidatge van sorgir molts temes recurrents i repetitius, els quals mostraven les preocupacions i les necessitats que la vila patia en aquella època. Veiem que en el segle XVII, principalment a mitjans de la centúria, el poble de Canet es trobava en una situació econòmica molt precària, i sobretot, amb una gran manca del principal aliment, el blat. La gran majoria d'actes del consell municipal es defineixen per la necessitat de la compra de blat, ja fos a Blanes o a l'Empordà, moltes vegades expressant la pressa de la necessitat del cereal. Un altre cas repetitiu i constant eren els pagaments que el municipi de Canet havia de fer als seus creditors, els quals vaig poder observar que n'eren bastants.

Aquesta manca de recursos i finançament no sorgeix del no res. Ens trobem en un segle on gairebé tota Catalunya es veia sotmesa pel deute, sobretot com a conseqüència de la Guerra dels Segadors, entre el 1640 i el 1652. Canet no serà menys i econòmicament també veurà i patirà els estralls d'aquesta crisi financera on, a la vegada, la gran pressió fiscal que sumava el Principat en condició d'impostos reials i sobretot de la gran pressió del senyoriu, haurà de participar aportant diners a les taules de canvi de Girona per pagar els impostos reials destinats a la

This article tries to summarize briefly the financial and economic situation of the town of Canet de Mar in the 17th century. It mainly focuses on the methods that the town used to remain economically viable within the world of credit in the modern era.

Key words: wheat crisis, minutes of the Commons of Canet, censuses of the Commons of Canet, Catalan Revolt ('Reapers' War'), Canet de Mar, loan redemptions.

protecció de costes i camins. Fins i tot, hi ha constància de reclamacions per part del representant del virrei perquè Canet pagui els impostos que no ha pagat de l'any 1677. Aquest fet ens demostra la gran necessitat i l'afany que Canet tenia per fer front a tots aquests pagaments i impostos que se l'imposaven, a part del propi manteniment municipal.

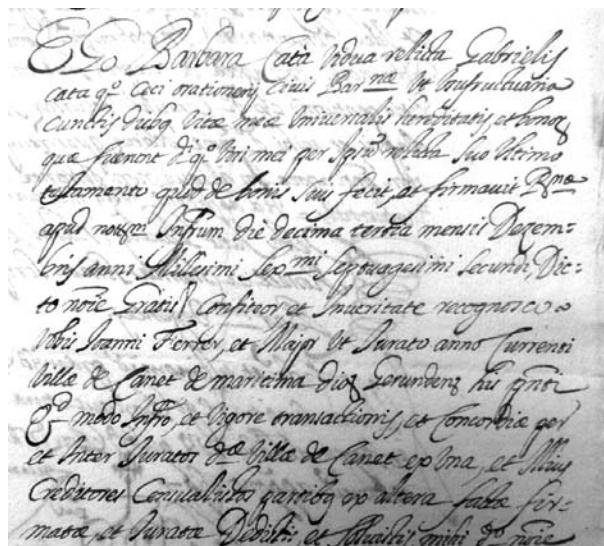
Podem veure que hi havia un gran nombre de deutes que s'anirien allargant durant anys i que Canet havia d'anar pagant en forma de pensions, fins i tot emprenent altres deutes per pagar els anteriors. Però, com aconseguien aquests diners? En aquests moments, Canet es trobava amb manca de finançament, però no només ell, sinó que era una cosa normal gairebé en tots els pobles i masos de Catalunya, els quals es veien obligats a recórrer a aquesta mesura. Podríem afirmar que la majoria o gairebé tots els masos o cases de Catalunya patien el deute o n'eren creditors. Però si la vila no tenia diners en efectiu, s'havien d'aconseguir d'alguna manera, i quina era la manera més ràpida? Doncs evidentment el crèdit, que en aquella època no

s'anomenava crèdit sinó censal¹. La religió catòlica prohibia la usura, o sigui el benefici o l'enriquiment abusiu respecte a un deute, així que la majoria de vegades i com es definien en els censals, tan sols hi havia un benefici d'un 5% respecte al preu inicial, amb una pensió anual establerta. En el cas de Canet, segons comenta Alexandra Capdevila en la seva tesi doctoral, a diferència dels altres pobles catalans que utilitzaven altres mètodes creditors com el violari², a Canet i Arenys de Mar són gairebé inexistent, i veurem que la gran majoria o gairebé tots, eren els anomenats censals i censals morts³. La diferència entre un i l'altre és que el mort no va vinculat a cap propietat sinó a una renda, i el viu està lligat a un dret de propietat.

Canet aconseguí diferents formes d'establir aquests censals per aconseguir les quantitats de diners que es necessitaven per mantenir el municipi. Ho feren a través de persones o, fins i tot, institucions; curiosament Canet va tenir censals amb les pròpies esglésies de Santa Maria del Mar o la del Pi de Barcelona. Es té constància d'aquesta sèrie de censals per la gran quantitat d'èpoques⁴ que a la dècada dels 60 i 70 i sobretot els anys 80, la Universitat de Canet pagava a tots els seus creditors. El fet que Canet tingués censals amb les esglésies de Barcelona, no ens allunya del que era la realitat d'aquella època on la mateixa església, o més aviat els seus religiosos, eren un dels màxims prestadors al crèdit. És el mateix cas que el propi presbiter beneficiat de l'església de Canet, Miquel Vendrell, o el mateix rector Jacob Ferrer, els quals rebien pensions de la Universitat⁵ de Canet per un censal atorgat.

La manera amb què Canet procedia al crèdit, era en certa manera estipulada; es nomenaven uns representants per la vila, que representaven la Universitat de Canet; aquests, davant notari i acompanyats dels seus prestadors, negociaven el censal i el definien notarialment. Hi ha casos de censals a Canet que, fins i tot, van continuar pagant als hereus del propietari d'aquest deute, ja que aquests passaven en herència quan es moria el propietari; o fins i tot persones del mateix consell municipal que havien concedit censals a la pròpia Universitat, ja que podríem afirmar que en aquella època era un negoci profitós a llarg termini.

Entre aquests documents s'hi troba el cas d'un censal de 1651 que es va fer amb la comunitat de Nostra Senyora del Pi de Barcelona a favor de la Universitat de Canet, d'una quantitat d'unes 1000 lliures, un

preu que en aquella època podríem considerar força elevat, amb una pensió anual d'unes 55 lliures cada 3 de febrer. Fins el 1672 la Universitat no va poder fer llució del censal, que va haver de pagar un total de 1122 lliures, les 1000 lliures del censal i la suma de 122 lliures i 8 sous pel total de les pensions degudes, és a dir l'interès. Però també tenim exemples de pagesos de la pròpia vila que havien atorgat censals a la Universitat; és el cas de Gabriel Catà que, després de mort, la seva hereva, Bàrbara Catà, continuà rebent les pensions d'un censal de 1000 lliures.

La gran quantitat de llució de censals, o sigui la seva liquidació durant els anys 70 i sobretot 80, ens mostra que el poble estava començant a remuntar econòmicament, tot i que escassament, ja que encara tenim documentació de nous censals concedits, però en aquests casos no tan elevats. I alhora reflexa els anys amb més crisi econòmica del municipi, sobretot en els anys de la Guerra dels Segadors, o entre els anys 1640-1650; estralls econòmics que tota la Catalunya Vella va patir a causa de la fam, la mort i la guerra.

El gran fons documental conservat a l'arxiu municipal ens descriu i ens mostra les condicions econòmiques i financeres del poble de Canet de Mar en el segle XVII. Els expedients conservats ens detallen minuciosament la definició, la pensió i el pagament que la vila va fer en cada censal, deixant la constància que Canet, tot i els seus deutes, continuava pagant els seus crèdits.

¹ Donació d'una quantitat de diners a canvi de l'obligació d'una pensió anual o de retornar aquests diners amb certs interessos.

² Pensió vitalícia.

³ Capdevila, Alexandra. *Pagesos, mariners i comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna*. Tesi doctoral. Pàg. 326.

⁴ Document on s'acredita que el deutor ha rebut pagament d'una quantitat del censal o la mateixa llució d'aquest.

⁵ Des del principi del segle XIII, col·lectivitat d'habitants d'una ciutat o d'una vila, revestida d'una certa personalitat pública, preunicipal, a la qual eren reconeguts uns privilegis i una certa representació davant el poder reial o senyorial o davant tercers. Diccionari de la Llengua Catalana.

